REFERENCES:

1. Khrakovsky, V. S., & Volodin, A. P. (1986) *Semantika i tipologiya imperativa: russkiy imperative [Semantics and Typology of Imperatives: Russian Imperative]*. Moscow : URSS. 272.
2. O'Keeffe, A. (2012) Media and Discourse Analysis. *The Routledge Handbook of Discourse Analysis. Chapter: Institutional Applications.* Oxon : N.Y. : Routledge. 441-454.
3. Potsdam, E., & Edmiston, D. (2015) *Imperatives*. Oxford : Oxford University Press. doi: 10.1093/OBO/9780199772810-0107
4. Volkova, A.E. (2010) Pobuditel'nost' kak grammaticheskoe i funkcional'no-semanticheskoe javlenie [Inducement as a Grammatical and Functional-Semantic phenomenon]. *Vest. Volgogr. gos. un-ta. Ser. 2, Jazykoznanie. №1(11).* 31-36.
5. Zaluzhna, O. O. (2019) *Leksyko-stylistychni ta strukturno-syntaksychni osoblyvosti pryvatyvnykh diyesliv v anhliys'kiy ta ukrains'kiy movakh [Lexical, Stylistic, Structural, and Syntactic Peculiarities of Privative Verbs in English and Ukrainian]*. Vinnytsia: TOV «Nilan- LTD». 316.

Запухляк Ірина
Вінниця

ПРО СТРУКТУРУ ФРАЗЕОЛОГІЗМІВ З КОМПОНЕНТОМ НА ПОЗНАЧЕННЯ НЕЖИВОЇ ПРИРОДИ В АНГЛІЙСЬКІЙ ТА УКРАЇНСЬКІЙ МОВАХ

Зіставні дослідження різноструктурних мов привертають все більше уваги дослідників, оскільки вони виявляють особливості досліджуваних мов та вказують на лінгвокультурологічні особливості їх носіїв.

Об'єктом дослідження науковців стають фразеологізми, які мають у складі певні компоненти. Зокрема Г. М. Доброльожа (Доброльожа, 2004) вивчає фразеологізми з компонентом "собака" Ю. В. Білоус досліджує фразеологічні одиниці (далі – ФО) з соматичним компонентом у німецькій мові (Білоус, 2014), І. Задорожна приділяє увагу німецькомовним фразеологічним одиницям (далі ФО) з компонентами іменниками "spaß", "gnade" та "freude" (Задорожна, 2014), Л. О. Лисенко зосереджується на вивченні фразеологізмів із компонентом «вогонь» (Лисенко, 2016), а Д. Маркова досліджує фразеологізми з соматичним компонентом вухо (Маркова,

2017), проте фразеологізмам з компонентом на позначення неживої природи ще не приділялося достатньо уваги в наукових розвідках.

Тлумачення терміна «нежива природа» базується на визначеннях Словника української мови, згідно з яким «нежива природа – це: а) неорганічний світ; б) навчальний предмет, змістом якого є елементарні відомості про неорганічний світ». Відповідно «неорганічний – який не належить до живої природи; у якому відсутні життєві процеси» (СУМ, т.5, 349).

Об'єктом дослідження є ФО з компонентом на позначення неживої природи в англійській та українській мовах. Предметом – структурні особливості ФО з компонентом на позначення неживої природи в англійській та українській мовах. Матеріалом дослідження послугували 2030 фразеологізмів англійської мови та 792 фразеологізми української мови, що мають у своїй структурі лексичні компоненти на позначення неживої природи.

Результати аналізу засвідчують, що ФО з компонентом на позначення неживої природи в англійській та українській мовах можуть бути одиницями різних рівнів, а саме: лексичного, рівня словосполучення та рівня речення в англійській мові, а також рівня словосполучення і рівня речення в українській мові.

Фразеологізми лексичного рівня з компонентом на позначення неживої природи представлені композитами, значення яких не дорівнює сумі значень їхніх компонентів, а є одиницею вторинної номінації. Такий тип фразеологізмів проявляється лише на матеріалі англійської мови, що може пояснюватися тим, що українські лінгвісти відносять композити до домену лексики, а не фразеології, традиційно подаючи значення таких слів у тлумачних, а не фразеологічних словниках. Прикладами таких фразеологізмів є: *granite-headed* 'впертий, непохитний', *a herring-pond* 'море', *jerk-water* 'неважлива особа', *ebb-water* 'нестача грошей', *storm-clouds* 'ознаки біди', *ground-work* 'підготовча робота' *stone-blind* 'зовсім сліпий',.

Найпродуктивнішим рівнем аналізованих фразеологізмів є рівень словосполучення, що може пояснюватися досить компактним розміром та відносною інформативністю вказаних ФО. Прикладами таких одиниць можуть слугувати: англ. *many moons ago* 'давно', *a clay pigeon*, 'людина, яку легко збити з пантелику', *dull as ditchwater* 'дуже тьмяний', укр. *мов у воду опущений* 'дуже сумний', укр. *мов у воду опущений* 'дуже сумний '*, наріжний камінь* 'основа чогось', *вивести на чисту воду* 'викривати чию-небудь непорядність, підступність, нечесність'.

Фразеологізми рівня речення у свою чергу поділяються на субстантивні, дієслівні, адвербіальні, ад'єктивні та вигукові.

Субстантивні фразеологізми використовуються для найменування певних осіб, предметів чи явищ, наприклад: *a cloud of grief* 'сильний сум', *a tall drink of water* 'висока людина', *a silver lining to every cloud* 'щось втішне у неприємній ситуації', *clay feet* 'недолік, вада', укр. *циганське сонце* 'місяць', *пуп землі* центр всього',

Дієслівні ФО вказують на певну дію чи стан, наприклад: англ. *to leave no stone unturned* '1) шукати повсюди, 2) використати всі способи задля досягнення цілей', *to rule with a rod of iron* 'керувати дуже жорстоко'укр. *вийти сухеньким із води* '1) залишатися непокараним, 2) знаходити вихід із скрутного становища', *живим до неба лізти* '1) *ірон.* бути святенником, 2) погано себе почуваючи'.

Ад'єктивні ФО виконують атрибутивну функцію до позначуваного об'єкта. Ілюстрацією таких ФО можуть бути: англ. *on cloud seven* 'дуже щасливий', *all oak and iron bound* 'здоровий', *as white as snow* 'дуже білий', укр. *тихший води, нижчий трави* та *тихіший води, нижчий трави* 'дуже скромний, непомітний', *як за кам'яною горою* 'позбавлений турбот'.

Адвербіальні переважно виконують функцію обставини у реченні, наприклад: англ. *not by a long chalk* 'не набагато (переважати)', *on earth* 'дійсно', укр. *від рана до зорі* 'з ранку до вечора', *громом із ясного неба* 'несподівано, раптово, зненацька'.

Вигукові ФО не виконують номінативної функції, а позначають емоції мовця у момент мовлення. Наприклад: англ. *easy over the stones* 'стережись, обережно', *for heaven's sake* вираз, що актуалізує благання, укр. *з роси та з води* побажання удачі та благополуччя.

Досить значний обсяг фразеологізмів рівня речення, що утруднює їх використання у мовленні, може пояснювати їх нижчу продуктивність порівняно з ФО рівня словосполучення. Прикладами таких одиниць є: англ. *blood is thicker than water* 'родинні відносини важливіші за всі інші'*nearest the well, furthest from water* 'іноді ті, хто може легко щось зробити, нічого не робить', укр. *сльози градом ллють з очей* 'хтось плаче', *як води в рот налито* 'нічого сказати'.

Кількісне співвідношення ФО з компонентом на позначення неживої природи в англійській та українській мовах представлене у Таблиці 1.

Таблиця 1

Мовні рівні актуалізації фразеологізмів з компонентом на позначення неживої природи в англійській та українській мовах

№	Мовні рівні	Англ. мова	Укр. мова
1	Лексичний рівень	81 (3,99 %)	–
2	Рівень словосполучення	1445 (71,18 %)	662 (83,58 %)
3	Рівень речення	504 (24,83 %)	130 (16,42 %)
Разом		2030 (100 %)	792 (100 %)

Вертикальне прочитання таблиці показує розподіл досліджуваних одиниць в кожній з мов, а також їх абсолютну та відносну кількість; горизонтально – типологію аналізованих ФО за рівнем їх вираження в мовах зі статистичними показниками.

Найпродуктивнішим рівнем ФО з компонентом на позначення неживої природи в англійській та українській мовах є рівень словосполучення, що видається логічним, оскільки такі фразеологізми є досить компактними та легко відтворюваними у мовленні, що сприяє їх частотному вживанню. Досить невисока продуктивність фразеологізмів рівня речення може пояснюватися тим, що більшість з них мають синоніми, виражені словосполученням або навіть одним словом. Аломорфність лексичного рівня, представленого лише на матеріалі англійської мови, може пояснюватися лексикографічною традицією, за якої лексеми не виключаються до домену української фразеології.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Білоус, Ю. В. (2014) Комунікативно-прагматичний потенціал фразеологічних одиниць з соматичним компонентом у німецькій мові. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету.* Серія: Філологія. Одеса. Вип. 8, т. 1. С. 55–58.

2. Доброльожа, Г. М. (2004) Образна парадигма фразеологізмів з компонентом "собака". *ВІСНИК Житомирського державного університету імені Івана Франка*. № 14. С. 223-227.

3. Задорожна, І. (2014) Німецькомовні фразеологічні одиниці з компонентами іменниками "spaß", "gnade" та "freude" (оцінний, емотивно-експресивний та функціонально-стилістичний аспекти значення). *Науковий вісник Чернівецького університету. Германська філологія*. Вип. 708-709. С. 78-81.

4. Лисенко, Л. О. (2016) Контрастивний аспект у вивченні фразеологічних одиниць із компонентом вогонь (на матеріалі української та англійської мов). *Наукові записки КДПУ*. Серія: Філологічні науки (Мовознавство). Кіровоград : Видавець Лисенко В. Ф.,. Вип. 146. С. 245-249.

5. Маркова, Д. (2017) Фразеологізми з компонентом серце на позначення негативних почуттів (на матеріалі української, польської, англійської та німецької мов). *Науковий вісник Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки*. № 3. С.113-117.

6. СУМ: Словник української мови: в 11 тт. / за ред. І. К. Білодіда. К.: Наукова думка, 1970 –1980.

Ігнатенко Дарина
Вінниця

ПРОБЛЕМА АКТУ МОВЧАННЯ В ТЕОРІЇ КОМУНІКАЦІЇ

Мовчання є невід'ємним компонентом нашої повсякденної комунікації, без якого складно уявити результативне й усвідомлене спілкування, оскільки саме мовчання дає змогу людям вислухати одне одного і осмислити почуте. Мовчання як феномен людської комунікації є поліфункційним і багатозначним явищем. Ще з давніх часів привертав увагу психологічний аспект мовчання. Мовчання у більшості народів є показником розуму, мудрості й розсудливості. Про це свідчать численні прислів'я й приказки (англ. *Silence is golden, There is time to speak, time to be silent*; нім. *Rede wenig, höre viel!*, *Reden ist Silber, Schweigen ist Gold*; рос. *Молчанье лучше пустого болтанья*, *Лучше молчать, чем пустое врать*; укр. *Або розумне казати, або зовсім мовчати*, *Слово — срібло, мовчання — золото*; та вирази відомих людей: *Мовчання зміцнює слова, а своєчасність зміцнює мовчання* (Солон); *Хто мовчати не вміє, той і говорити не здатен* (Луцій Анней Сенека Молодший); *Чим більше людина мовчить, тим більше вона починає говорити розумно* (Ф.Ніцше) та ін.

З другої половини XX ст. мовчання привертає посилену увагу лінгвістів і починає розглядатися в контексті загальної теорії комунікації. Таке зацікавлення було зумовлене передусім зміною наукової лінгвістичної парадигми і вивченням мови у діяльнісному аспекті, її реалізації в комунікативних актах, що складаються з вербальних та невербальних компонентів. У психолінгвістиці і лінгвопрагматиці мовчання інтерпретується амбівалентно. З одного боку, воно асоціюється з відсутністю мовлення, інформації, взаємодії, з пустотою, закритістю і замкненістю. З іншого боку, мовчання асоціюється з глобальними переживаннями, серйозністю позиції, з накопиченням енергії (Шабанова, 2007).